MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tal-31 ta' Jannar, 2006

Citazzjoni Numru. 102/2004

"A"

vs

"B"

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 5 t'April 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti ccelebraw zwieg bejniethom fit-3 ta' Mejju 1997, gewwa l-Knisja Parrokkjali tal-Balluta, skond ma jirrizulta mic-certifikat taz-zwieg relattiv, illi kopja tieghu qed tigi annessa, esebita u mmarkata bhala Dok "A".

Illi l-kunsens tal-partijiet ghaz-zwieg kien ivvizzjat b'difett serju diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew

fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha a tenur ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi ulterjorment il-kunsens tal-konvenuta nghata bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

Illi ghalhekk iz-zwieg bejn il-kontendenti huwa null u bla effett fil-Ligi *ai fini* tad-dispozizzjoni ta' l-**artikolu 19 ta' l-Att Dwar iz-Zwieg ta' l-1975.**

Illi l-istess attur talab lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara z-zwieg celebrat bejn il-partijiet fit-3 ta' Mejju 1997, null u bla effett fil-Ligi, ghal ragunijiet imputabbli lill-konvenuta u ghal ragunijiet ohra li jigu ttrattati waqt l-andament tal-kawza, u taghti dawk il-provvediment l-ohra illi jkunu opportuni f'dan ir-rigward.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta li tibqa' minn issa ngunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 u 4 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 4 sa 6 tal-process;

Rat id-digriet affidavit moghti lill-partijiet fit-28 t'April 2004 fejn il-Qorti pprefiggiet terminu ta' tletin (30) gurnata lill-attur sabiex jipprezenta x-xhieda kollha tieghu producibbli bil-procedura ta' l-affidavits bin-notifika lill-kontro-parti jew lid-difensur taghha, li jkollha wkoll l-istess terminu sabiex hija wkoll tipprezenta l-affidavits taghha.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuta tas-17 ta' Mejju 2004 a fol. 13 tal-process fejn gie eccepit:-

1. Illi l-eccipjenti taqbel illi z-zwieg bejn il-partijiet huwa null u bla effett ghall-finijiet u effetti kollha tal-ligi imma tichad bhala nfondat fil-fatt kif ukoll fid-dritt li hija kagun ta' tali nullita' *stante* li ghan-nullita' taz-zwieg huwa

responsabbli biss l-attur kif ser jirrizulta ahjar tul il-mori tal-kawza;

2. Illi l-kunsens ta' l-attur kien ivvizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li ghamlitha mpossibbli ghall-attur li jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg kif ser jirrizulta ahjar tul il-mori tal-kawza;

3. Illi l-eccipjenti m'ghandhiex tehel ebda spejjez ghal din il-procedura;

4. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenuta a fol. 14 u 15 tal-process.

Rat in-nota ta' l-attur **"A"** datata 21 ta' Mejju 2004 li permezz taghha esebixxa l-affidavit tieghu, tal-genituri tieghu **Alfred Micallef** u **Mary Rose Micallef**, ta' **Joseph Portelli**, u ta' **Duncan Cassar**.

Rat in-nota tal-konvenuta **"B"** datata 21 ta' Lulju 2004 li permezz taghha esebiet l-affidavit taghha u ta' **Rita Widdowson**, u ta' **Victoria Scerri**.

Rat il-verbali tas-seduti tas-16 ta' Novembru 2004, u tat-2 ta' Marzu 2005 fejn Dr. Elaine Ellul ghall-attur infurmat lill-Qorti li l-provi bl-affidavits taz-zewg partijiet huma konkluzi. Il-konvenuta u d-difensur taghha msejhin diversi drabi baqghu ma dehrux. Il-Qorti nnominat lil Dr. Josette Demicoli bhala Assistent Gudizzjarju sabiex tiffissa seduta sabiex fiha jinghalqu l-provi kollha.

Rat is-seduti mizmuma mill-imsemmija Assistent Gudizzjarju Dr. Josette Demicoli fid-29 t'April 2005 fejn sar il-kontro-ezami tal-konvenuta **Nathalie Micallef**; u fis-16 ta' Mejju 2005 fejn xehed l-attur **"A"**.

Rat il-verbal tal-11 t'Ottubru 2005 fejn Dr. Elaine Ellul ghall-attur informat lill-Qorti li l-provi jinsabu maghluqa. Il-

konvenuta u Dr. Ilona Debono msejhin diversi drabi baqghu ma dehrux, u l-kawza giet differita ghas-*sentenza in difetto ostacolo* ghall-31 ta' Jannar 2006.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur ibbaza l-azzjoni tieghu fuq premessi li huma kkontemplati fl-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cjoe' l-**Att dwar iz-Zwieg,** u dan ghaliex qed isostni li l-kunsens taz-zewg partijiet kien vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255,** apparti wkoll li l-kunsens tal-konvenuta kien anke vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.** Min-naha taghha l-attrici taqbel li ghandu jkun hemm dikjarazzjoni ta' nullita' taz-zwieg, pero' tghid li filwaqt li l-kunsens taghha kien moghti validament, dak ta' l-attur kien wiehed vizzjat a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255.** Fuq dawn il-binarji legali u fattwali hija l-kontestazzjoni odjerna.

Illi kif inghad l-attur jissottometti illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta ghandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jipprovdi li hemm kaz ta' nullita' taz-zwieg:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg."

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar**

gja` Borg" (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr. Renzo Porsella-Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich***:

"Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (***Viladrich, P.J.,*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated."** (Montreal, 1993), p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma *"the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics" (**Viladrich, P.J.**, op.cit., p. 687).*

Illi wkoll fis-sentenza **"Alexandra *sive* Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:-

"Kwantu ghad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – ***artikolu 19 (1) (d)*** *– biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (****"Isabelle Zarb vs Stephen Attard"*** *– P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' nkompatibbilta' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet zbaljati. Il-paragrafu* ***(d)*** *ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg."*

"Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha mpossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom."

Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita' li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**"Nicholas Agius vs Rita Agius gja' Caruana"** – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju 1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew a dirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista ***Colagiovanni*** meta sostna li:-

"Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" … … richiede una capacita' intelletuale e volitiva al di sopra di

ogni altro contratto che e' per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta', dato che … … si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita" (**Forum,** 1990, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero' kif gja' nghad, b'immaturita' jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza *"non si riferiscono ad una piena e terminale maturita', non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio' che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio' che puo compartare la vita coniugale, ne' un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne' infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche riesce piu' appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita' piena"* (***Pompedda, M.F.,*** **"Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski"** – ***Pompedda – Zagglia***, **"Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), pagna 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **"Alessandra *sive* Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta' kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita' affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli ma' diskrezzjoni ta' gudizzju"* (ara, **"Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"**, (P.A., 10 ta' Novembru 1995).

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *"li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju".* (**"Selina-Maria Vella Haber vs Joseph Gatt"**, P.A., 15 ta' April 1996).

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1) (d)** irid ikun hemm l-inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku / psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn**, "Jacqueline Cousin vs Bernard Simler"**, P.A., 3 ta' Gunju 1998; **"Roseanne Cassar vs Kenneth Cassar",** P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u **"Carmelo Grima vs Mary Andrews"**, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti w interdipendenti:-

"La piena avvertenza e il deliberato consenso … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva … … … La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta' e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi' una mancanza di consenso libero (immaturita' affettiva) e

ponderato (immaturita' di giudizio)" (***Bersini, F.,*** **"Il Diritto Canonico Matrimoniale"** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita' taz-zwieg:-

"Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e' ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e' sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e' il matrimonio; e' necessaria la maturita' di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e' necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita' intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra' ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (*ibid.* pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja' gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li nghad li:-

"… … se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira' che la scelta di lui non e' stata libera; lo sara' invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita' non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara' stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe' col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa' coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole" (***Pompedda, M.F.,*** **"Incapacita' di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento."** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095 (3))** tirrikjedi mhux semplici diffikulta' izda mpossibbilta' li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita' jew impossibbilta' vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita' *"di intendere e / o di volere"*. *"L' incapacita' di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale"*, kif jghid ***Bersini***, *"rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi … … che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione di giudizio sufficiente per un valido consenso"* (*op. cit.,* p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li fin-nuqqas ta' definizzjoni jew

indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta’ Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma *“the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics”* (***Viladrich, P.J.,*** *op. cit.*, p. 687).

Illi ta’ l-istess portata huma s-sentenzi **“Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee’ Sultana”** (P.A. (VDG) 17 ta’ Novembru 2000 u **“Anna Galea vs John Walsh”**, (P.A. (VDG) tat-30 ta’ Marzu 1995). Inerenti ghalhekk f’dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *“the community of life and love”*.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **“Nathalie O’Toole vs Patrick O’Toole”** (P.A. (N.A.) 25 ta’ Marzu 2002) fejn intqal li:-

“Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f’kuntratt ta’ zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita’ li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-aktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid

isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu."

Illi kif inghad fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) *inoltre* l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga, bhalma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva u rrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti, inkluzi **"Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002); **"Suzanne *sive* Sue Rossi vs Benjamin *sive* Benny Bugeja"** (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002); **"Lorriane Zammit vs Gordon Zammit"** (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002); **"Mariella Balzan vs Oswan Murat Kiran"** (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002); u **"Ruth Formosa vs Ahmed Enan"** (P.A. (RCP) 27 ta' Gunju 2002) **"John Richards vs Mary Richards nee' Gatt"** (P.A. (RCP) 30 ta' Ottubru 2002; **"Hector Cassola vs Marguerite Cassola"** (P.A. (RCP) 30 ta' Ottubru 2002; **"George Ciantar vs Patricia Ciantar"** (P.A. (RCP) 31 ta' Ottubru 2002; **"Simon Camilleri vs Dr. Leslie Cuschieri et nomine"** (P.A. (RCP) 13 ta' Novembru 2002) fost ohrajn.

Illi l-azzjoni attrici qed issir wkoll a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** *stante* li l-attur qed jallega li l-kunsens tal-konvenuta kien ukoll hekk vizzjat.

Illi fl-**artikolu 19 (1) (f)** jinghad li z-zwieg ikun null:-

"jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **"Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru. 3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu mmedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens."

Illi ta' l-istess portata hija s-sentenza **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano *nomine*"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja' Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP) u diversi sentenzi

li kkonfermaw l-istess principji u ghalhekk issir riferenza ghall-istess.

Illi l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *('colorem habens, substantiam vero nullam')* kif ukoll dak parzjali *('colorem habens, substantiam vero alteram')* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frasi *"eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazjoni totali jrid jigi ppruvat il-*'finis operis'* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali vs Dr. Albert S. Grech *nomine".*** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali. Fid-decizjoni **"Galea vs Walshi** (P.A. 30 ta' Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *"meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata".* Illi fis-sentenza **"Muscat vs Borg Grech"** (P.A. - 14 ta' Awissu1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta' simulazzjoni b'dawn il-kliem:-

"Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b'att pozittiv tal-volonta' tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu."

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fi-ismijiet **"Francesco Teuma vs Luigi Camilleri et",** (K. 1 ta' Ottubru 1884 - Vol. X, p. 912) :-

"a poter dedursi la invalidita dell'atto e' necessario che risulti chiaro, che cio' che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe' fictio seu ostensio falsi pro vero."

Illi fil-kawza **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar et nomine"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002) inghad li *"meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero' bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe' ssimula lkunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali."*

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel ma' l-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002 inghad li *"wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu kien gja' mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma' xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi ta' l-annullament taz-zwieg."*

Illi fil-fatt ghal dak li jolqot il-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga"*, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-element essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"komunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied"*. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*'consortium vitae'* tikkomprendi zewg elementi, u cjoe' l-imhabba konjugali u

r-responsabbilta' tal-familja. Kif qalet din il-Qorti fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-'consortium vitae' hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-'consortium vitae' tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta' l-indissolubbilta' taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta' u formazzjoni tal-familja. Il-Ligi Maltija tippresupponi *'iuris tantum'* dan l-element ta' indissolubbilta' fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, ***J. Edwards Hudson*** (pg. 164-165), jispjega car li *"indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent and to which he adheres totally with both intelligence and will power."*

Illi wkoll, ***D.J. Burns*****,** fil-kummentarju tieghu (**"Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions**. **A Historical Synopsis and Commentary"**. pg.151) jghid li *"it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indissolubbilta') *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract".*

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li z-zwieg bejn il-partijiet sar religjozament fil-Knisja Parrokjali tal-Balluta fit-3 ta' Mejju 1997. F'dan iz-zmien l-attur kellu *circa* erbgha u ghoxrin sena mentri l-konvenuta kellha erbgha u tletin, u anke kienet armla. Fil-fatt hij kellha wkoll zewgt itfal miz-zwieg

taghha precedenti, u dan ghaliex l-ewwel ragel taghha kien sfortuntament miet f'April 1995.

Illi jidher li l-partijiet ghalkemm qed jaqblu dwar id-dikjarazzjoni ta' nullita' taz-zwieg, fix-xhieda taghhom ma kienux ta' l-istess opinjoni dwar kif il-kunsens taghhom kien allegatament vizzjat. Difatti f'partijiet krucjali ta' l-istess xhieda minnhom moghtija, iz-zewg verzjonijiet jikkontrastaw sew ma' xulxin.

Illi din il-Qorti tirreferi f'dan l-istadju ghal dak li nghad fis-sentenza **"Valentino Valenti vs Clara Magro"** (P.A. (RCP) 31 ta' Jannar 2006), u cjoe' *"li anke fil-kaz fejn il-partijiet bhal fil-kaz odjern qed jaqblu li skond huma ghandu jkun hemm dikjarazzjoni ta' annullament taz-zwieg, xorta wahda din il-Qorti trid tkun konvinta li oggettivament hemm kaz veru ta' annullament taz-zwieg. Dan kemm ghaliex hemm prezunzjoni legali wkoll favur il-validita' taz-zwieg peress li l-istitut taz-zwieg huwa ta' ordni pubbliku kif ukoll ghaliex tali dikjarazzjoni ta' annullmanent tista' tinghata biss fil-kazijiet kontemplati fil-ligi, u ghandha tinghata wara dikjarazzjoni tal-Qorti jew Tribunal kompetenti, li japplika l-ligi ghall-kaz in kwistjoni. Dan fil-fatt huwa ta' ordni pubbliku u huwa kaz ta' kuntratt li fil-ligi taghna ma jistax jinhall biss bil-kunsens tal-partijiet*, *multo magis, ghaliex hekk hija x-xewqa taghhom. Dan ghaliex l-istituzzjoni taz-zwieg hija ordinament ta' ordni pubbliku u l-Ligi thares sabiex tippreserva l-istess stat, li fuq kollox u minkejja kollox ghadu sal-lum ihares lejn istituzzjoni taz-zwieg bhala l-bazi tas-socjeta' taghna".*

Illi dan japplika anke jekk jista' jkun meta tali dikjarazzjoni ta' annullament taz-zwieg tkun konvenjenti ghall-partijiet, specjalment meta l-konvivenza bejniethom ma' tkunx aktar possibbli, jew anke meta l-partijiet jkun isseparaw jew b'sentenza tal-Qorti jew anke bonarjament. Izda f'kazi bhal dawn il-Qorti ma tistax u ma ghandhiex toqghod ghall-konvenjenza tal-partijiet, ghaliex altrimenti tkun qed tohloq rimedju mhux moghti mill-Ligi. F'dan is-sens din il-Qorti taqbel perfettament ma' dak li ntqal f'dan ir-rigward fil-kawza ta' din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet **"Carmel Farrugia vs Pauline Farrugia"** tat-28 ta' Gunju

1987 u fis-sentenzi ta' din il-Qorti kif presjeduta **"Wilma Vancell vs Joseph Vancell"** (P.A. (RCP) Novembru 2004); **"Caroline Grech vs Ian Borg"** (P.A. (RCP) tat-28 ta' Ottubru 2004); kif ukoll **"Anthony Azzopardi vs Rita Azzipardi"** (P.A. (RCP) – tat-30 ta' Novembru 2004).

Illi ghalhekk kien li f'dan il-kuntest din il-Qorti ezaminat il-provi kollha prodotti quddiemha u thoss li l-istess talba attrici ma tistax tigi milqugha. Dan ghaliex ma giex ippruvat li l-kunsens ta' xi parti ghal dan iz-zwieg kien b'xi mod difettuz, u ghalhekk fil-fehma ta' din il-Qorti ma hemm l-ebda dubju li l-partijiet dahlu bil-kunsens taghhom liberu ghal dan iz-zwieg. Mill-provi jirrizulta aktar minn sufficjenti mhux biss li t-talba attrici ma ghandhiex tigi milqugha, izda li l-istess partijiet fehmu u kienu konxji sew ta' dak li kienu qed jaghmlu, kif ukoll li kellhom jimpenjaw ruhhom ghall-hajja flimkien.

Illi effetti l-konvenuta stess tghid li min-naha taghha ma kellha l-kunsens bl-ebda mod vizzjat, u ghalkemm l-attur sostna li l-kunsens taghha kien vizzjat a bazi ta' zewg sub-artikoli fuq indikati, in verita' l-ebda wahda ma giet minnu ppruvata.

Illi johrog car mill-provi li l-attur kien mill-ewwel jaf u konxju kemm tad-differenza fl-eta' bejn il-partijiet, kif ukoll li l-istess konvenuta kienet armla u kellha zewgt itfal miz-zwieg precedenti taghha. Minkejja dan kollu, kien hu stess li fittex u segwa relazzjoni maghha, tant li anke ghazel minn jeddu li jmur jghix maghha sahansitra sa minn qabel ma zzewgu. Fil-fatt huwa stess jghid li kien iltaqa' maghha fl-14 ta' Awissu 1995 meta hija kienet tkun il-*pitch* ta' San Giljan maz-zewg ulied li kellha mill-ewwel zwieg. Deher bic-car li l-attur ried jibda relazzjoni maghha u kienet il-konvenuta li nsistiet li kellu jghid lill-genituri tieghu bir-relazzjoni taghhom, *stante* li wriet ix-xewqa li jekk kellhom jibdew xi relazzjoni serja, ma kellu jkun hemm ebda habi. Din il-Qorti tqis din l-intenzjoni bhala turija ta' responsabbilta' *da parte* tal-konvenuta, li ovvjament hasset li ma kienet qed taghmel xejn hazin, u riedet tivverifika jekk l-intenzjonijiet ta' l-attur kienux ukoll serji. Fil-fatt l-attur ghazel li jkompli miexi bir-relazzjoni

stabbli li kellu mal-konvenuta u anke nforma b'dan lill-ġenituri tiegħu, li min-naħa tagħhom ma jidhirx li b'xi mod opponew għar-relazzjoni ta' binhom mal-konvenuta ladarba hu wera din ix-xewqa. Intant għall-perjodu ta' sitt xhur ta' qabel iż-żwieġ, il-koppja bdiet anke tgħix flimkien fid-dar tal-konvenuta. Huma fil-fatt iżżewġu bil-Knisja fit-3 ta' Mejju 1997. Ma hemm assolutament xejn mill-provi li juri li l-attur ma kienx konxju jew b'xi mod ma kienx qed jifhem dak li kien qed jagħmel. Anzi jidher li daħal għal dan iż-żwieġ b'impenn mal-konvenuta, tant li fi żmien ta' ftit xhur il-konvenuta anke kellha tarbija minnu.

Illi filwaqt li t-teżi attriċi hija li huwa żżewweġ mingħajr ħsieb, il-provi juru mod ieħor, għaliex jidher li anke beda jgħix mal-konvenuta qabel l-istess żwieġ. Ċertament ma nġabet l-ebda prova li huwa kien kostrett b'xi mod jagħmel dan, tant li r-relazzjoni tiegħu mal-ġenituri tiegħu kienet u baqgħet waħda tajba. Skond l-attur il-konvenuta riedet biss takkwista raġel sabiex ikollha sens ta' sigurta' – allegazzjoni li hija wkoll kontrastata mill-konvenuta li tispjega li hija kellha l-introjtu tagħha kemm mix-xogħol li kienet tagħmel, anke jekk *part time*, kif ukoll mill-benefiċċji li kienet tieħu għat-tfal u bħala armla. Hija kellha wkoll sehem mid-dar tagħha mill-ewwel żwieġ, f'liema dar kienet tgħix. Jidher ukoll li l-attur kellu relazzjoni tajba saħansitra ma' wlied il-konvenuta, ħaġa li l-istess konvenuta ammettiet fix-xhieda tagħha mogħtija quddiem l-Assistent Ġudizzjarju fid-29 ta' April 2005.

Illi fuq kollox jidher ukoll li kien l-attur innifsu li kien ħabbar lill-ġenituri tiegħu li l-kontendenti kienu ser jiżżewġu, ħaġa li jidher li għamel kompletament minn jeddu bla ma saret ebda pressjoni fuqu. Fl-ebda ħin ma tressqet xi prova minnu li ġie mġiegħel jiżżewweġ lill-konvenuta. Skond il-konvenuta qatt ma kienet hi li ssuġġeriet li jiżżewġu. Hi sempliċiment ma xtaqitx li l-attur jgħix magħha bil-moħbi tal-ġenituri tiegħu u nsistiet li huwa kellhu jgħidilhom b'dan, ħaġa li l-attur fil-fatt għamel. Skond il-konvenuta kien imbagħad l-attur innifsu li pproponielha ż-żwieġ.

Illi mill-provi prodotti joħroġ ċar li l-attur kien miġbud sew lejn il-konvenuta, sar iħobbha minkejja li hi wrietu bis-

sitwazzjoni taghha sa mill-bidu nett tar-relazzjoni taghhom. Huwa mhux talli accetta dan il-fatt, imma anke kompla sabiex mal-konvenuta ssigilla r-relazzjoni ta' bejniethom b'ghaqda fiz-zwieg. Kollox sar bil-miftuh, fil-liberta' u b'impenn lejn il-hajja mizzewga, kif gie ampjament konfermat mill-kuntest tax-xhieda taz-zewg kontendenti dwar l-agir taghhom qabel iz-zwieg. Ma hemm xejn x'jindika li xi naha ma kinitx taf ghalxiex kienet diehla, u l-fatti kollha sabiex ittiehdet din id-decizjoni kienu kollha miftuha. Ghalhekk certament ma hemm l-ebda vizzju ta' kunsens a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255,** u dan qed jinghad fil-konfront taz-zewg partijiet u fil-kuntest tal-gurispridenza u ligi nostrali.

Illl l-konvenuta jidher ukoll li kienet konvinta minn dak li kienet qed taghmel, tant li tispjega fid-dettal fl-affidavit taghha kif sahanistra hija wissiet lill-attur bir-responsabbilitajiet li kien diehel ghalihom ladarba kien qed jipproponi li jizzewwigha, inkluz f'dan il-kuntest li gabet a konjizzjoni tieghu d-differenza fl-eta', il-fatt li hija kienet armla b'zewgt ulied mill-ewwel zwieg. Minn imkien ma jirrizulta li b'xi mod il-konvenuta pprezentat ruhha ma' l-attur li hija kienet b'xi mod fil-bzonn jew li kellha xi sens ta' insigurta' – anzi din il-Qorti pjuttost hija tal-fehma li l-konvenuta kienet mara deteriminata sabiex minkejja d-disgrazzja li ghaddiet minnha bil-mewt ta' l-ewwel ragel taghha, ghamlet minn kollox sabiex iz-zwieg taghha ma' l-attur jirnexxi. Dwar dak li dahlet ghalih il-konvenuta f'dan iz-zwieg hija tghid li *"peress li dan kien it-tieni zwieg tieghi jiena kont naf minn x'hiex kelli nghaddi … … …"*

Illi dwar il-kunsens ta' l-attur l-istess konvenuta tghid li *"jiena u ommi konna ftahnilhu ghajnejh ghar-responsabbilita' li kien diehel fiha. Lil ommi kien qalilha "ma tarax lil dawk is-subien jitilighu bla missier". Qabel iz-zwieg fuq it-tfal hu kien jghidli li hu ma jaghtix kaz. Hu kien jghidli li t-tfal qishom tieghu … …"*

Illi f'dan il-kuntest jinghad ukoll li wahda mill-pretensjoni li vanta l-attur fl-affidavit tieghu kienet li huwa kien thassar lill-konvenuta – pero' in verita' dan bl-ebda mod ma gie ppruvat, u certament li mill-provi prodotti l-konvenuta wriet

li hija qatt ma talbet karita’ jew kompassjoni mill-attur. Jidher li kienet determinata li tghix il-hajja taghha ma’ l-attur. Fil-fatt jidher li l-attur kien migbud tant lejha, li kien lest li jsir zewgha, bhalma hi xtaqt li tkun martu. Mix-xhieda ta’ Joseph u Mary Rose Micallef, il-genituri ta’ l-attur, jidher li dawn ma ghamlu l-ebda pressjoni sabiex l-attur jizzewweg, lanqas meta huwa wrihom li kien gja’ qed jorqod ghand il-konvenuta. Anzi l-istess genituri jghidu u jispjegaw kif huma ttentaw ifehmuh is-sinifikat taz-zwieg tieghu mal-konvenuta u c-cirkostanzi kollha. Ma hemm xejn x’jindika la li l-attur dan ma kienx jaf bih u lanqas li kien hemm xi haga li naqas milli jifhem. Anzi pjuttost jidher car mill-istess xhieda li huwa dahal ghal din l-unjoni b’impenn shih u konoxxenti tal-fatti kollha, u konxju wkoll ta’ l-elementi essenzjali taz-zwieg. Dwar dak li l-istess xhieda qalu fuq il-kunsens tal-konvenuta dan huwa biss kongettura u fuq kollox x’jahsbu huma. In verita’ spekulazzjoni li hija priva minn kull element ta’ prova jew fatt, u tali tip ta’ prova tkompli ddghajjef il-verzjoni attrici, li fil-fehma ta’ din il-Qorti assolutament ma hijiex kredibbli jew b’xi mod konvincenti – anzi kontradetta *in pien* mill-konvenuta. L-istess kummenti li nghataw dwar ix-xhieda tal-genituri ta’ l-attur jista’ jinghad dwar ix-xhieda ta’ hbieb ta’ hbiebu, cjoe’ Joseph Portelli u Duncan Cassar. Fil-fatt tali xhieda hija biss opinjoni ta’ zewg persuni u ma ghandha l-ebda valur probatorju.

Illi dwar l-allegazzjoni li l-konvenuta kellha l-kunsens taghha vizzjat a bazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255** din il-Qorti thoss li dwar l-istess lanqas ma hemm biss il-minimu ta’ prova. Anzi jidher li l-konvenuta kienet kommessa li tghix hajja ta’ mara ma’ zewgha lesta li tosserva l-elementi essenzjali taz-zwieg. F’dan giet korroborata mix-xhieda minnha prodotta, inkluza dik ta’ Rita Widdowson u Victoria Scerri. Dwar ix-xhieda ta’ dan ta’ l-ahhar, ghal dak li jirreferu ghall-kunsens ta’ l-attur, jidher hemm hafna xhieda *detto del detto* u wkoll prezunzjoni *gratuiti* bbazati biss fuq semplici spekulazzjonijiet, bla ebda referenza ghall-fatti – intizi unikament sabiex b’xi mod jaghtu daqqa t’id lit-tezi konvenuta – izda tant il-verzjonijiet proposti minn tali xhieda huma nkonvincenti u fragili – li jwasslu lil din il-

Qorti li tikkonkludi li mhux biss ma ghandhom l-ebda valur probatorju f'dan il-kuntest, izda li fl-ahjar ipotesi ixekklu l-allegazzjonijiet tal-konvenuta.

Illi ghalhekk it-talba attrici ghandha tigi michuda.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta biss in kwantu l-istess huma b'xi mod inkompatibbli ma' dak fuq deciz, **tichad it-talba attrici** *stante* li hija kompletament bla bazi u nfondata fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjez kollha kontra l-attur.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------